

Jaarverslag 2022

Cultureel erfgoedcelwerking Erfgoed

Viersprong

Inleiding

Voor u ligt het inhoudelijk jaarverslag 2022 van de erfgoedcelwerking van Erfgoed Viersprong. Een jaar waarin we al wat vruchten konden plukken van de nieuwe focus uit het beleidsplan 2021-2026, zoals een succesvol participatief waarderingstraject voor een kerk in ons werkingsgebied, grotere aandacht voor immaterieel erfgoed in de regio met 3 goedgekeurde meester-leerlingbeurzen, een succesvolle editie van Erfgoed en de Erfgoedweek. Maar we legden ook een stevige basis voor projecten de komende jaren: circusprojecten, wijkprojecten en mobiliteitsprojecten, visievorming rond collecties ... Corona was nog niet volledig verdwenen en liet vooral een duidelijke impact na: de nood om extra in te zetten op nabijheid en netwerking bij het erfgoedveld, een rol die de erfgoedcel graag op zich nam. We blikken terug op een mooi en goedgevuld erfgoedjaar en kijken uit naar de komende jaren om de ingeslagen paden verder te verkennen en verdiepen.

Dit jaarverslag werd goedgekeurd op de raad van bestuur van 27 maart 2023.

Doelstellingen

1. Zorg voor cultureel erfgoed

SD 1: Erfgoed Viersprong stelt de zorg voor de cultureel-erfgoedcollecties voorop. Dit realiseert ze met een blijvende en geoptimaliseerde dienstverlening, versterkt door een meer strategische erfgoedzorg-benadering.

OD 1.1: Erfgoed Viersprong stimuleert en ondersteunt de erfgoedactoren in de regio bij het uitwerken van een visie en strategie m.b.t. hun eigen collectie. Erfgoed Viersprong ontwikkelt samen met het veld een regiobrede collectievisie als kader voor de eigen werking en die van de erfgoedactoren.

Erfgoed Viersprong promoot om vanuit een onderbouwde visie met collecties om te gaan. In 2022 kregen we verschillende vragen over visievorming rond collecties en begeleidden we ook enkele trajecten.

Gemudes

In het gemeentelijk museum Destelbergen (Gemudes) werd de inventarisatie van het depot opgestart (zie O.D. 1.2). Dit is het startpunt van een volledig traject waarbij de vrijwilligers van het museum en de gemeente tot een volledige visie en toekomstperspectief voor de collectie en de werking willen komen. Erfgoed Viersprong begeleidt dit traject, dat ook in 2023 verder loopt.

LoS

Vanuit het gemeentebestuur van Lochristi werd de vraag gesteld naar het potentieel en de toekomst van het sierteeltmuseum van Lochristi (LoS). Erfgoed Viersprong bracht belangrijke lijnen in beeld en overlegde met verschillende partners hieromtrent (bv. betrokken schepen en dienst vrije tijd, bruikleengever, vrijwilligers, visie van CAG op de collectie, toerisme Waasland...). Dit werd gebundeld in een nota en voorgelegd aan het gemeentebestuur.

Religieus erfgoed

Erfgoed Viersprong ondersteunt de beheerders van religieus erfgoed op eenzelfde manier in de gehele regio. Dit vertaalt zich in een gezamenlijke aanpak van de inventarisatie, en in tweede instantie ook het streven naar een eengemaakte aanpak van de waardering van de collectie (zie ook OD 1.2 en 1.3). In het najaar werd met de collega's binnen referentieregio Gent (cultuurregio Leie Schelde en Comeet) onderzocht of we een gemeenschappelijke aanpak en visie rond religieus erfgoed voor de hele referentieregio kunnen uitwerken. Dit wordt in 2023 verder onderzocht en uitgewerkt.

Individuele collectiehouders

Binnen het traject ondersteuning De Muntenaar (zie O.D.1.2) werd beslist om meer in te zetten op de ontwikkeling van algemene visievorming rond collecties bij individuele collectiehouders voor de gehele regio. Dit zal vanaf 2023 tot enkele concrete acties leiden.

OD 1.2: Erfgoed Viersprong biedt beheerders van roerend cultureel-erfgoedcollecties ondersteuning bij de registratie en inventarisatie van hun collecties of bij de actualisatie van reeds geïnventariseerde collecties

Ondersteuning De Muntenaar

De Muntenaar bleek in 2022 geen prioriteit te kunnen geven voor verdere opvolging van dit traject. Daarnaast werd in 2022 meer en meer duidelijk dat er naast De Muntenaar, ook andere privéverzamelaars gelijkaardige noden ondervinden (cfr. handvaten voor inventarisatie, bewaring etc.). Omdat een één-op-één-begeleiding van alle verzamelaars op het vlak van tijdsinvestering niet realiseerbaar is, werd beslist om in 2023 een vorming/netwerkmoment op te zetten waarbij vooral ook de visievorming rond hun collecties aan bod komt. De wijziging in aanpak werd met De Muntenaar teruggekoppeld.

Ondersteuning Gemudes

In het voorjaar van 2022 startte een groepje vrijwilligers van Erfgoed Viersprong met de inventarisatie van het depot van het Gemudes. Ze kwamen hiervoor wekelijks samen in het depot, meestal met een personeelslid van Erfgoed Viersprong erbij. Voor de inventarisatie werd gebruik gemaakt van de geldende standaarden voor nummeren en fotograferen, en de beschrijfgeregels voor het documenteren van erfgoedobjecten. De inventaris werd in eerste instantie in Excel opgemaakt. In een latere fase wordt deze mogelijks overgedragen naar een Vlaamse databank. De inventarisatie van het depot werd in najaar 2022 afgerond. Daarbij bleek dat in het museum zelf de schenkingen van de laatste jaren nog niet geïnventariseerd waren. Er werd afgesproken dat deze ook door de vrijwilligers van Viersprong worden geregistreerd, maar dat ook een opleiding wordt voorzien voor de vrijwilligers van het museum om in de toekomst de inventaris van het museum actueel te houden. In 2023 wordt dit verdergezet.

Inventarisatie & actualisatie van religieus erfgoed

In 2022 werden 18 kerkinventarissen gemigreerd van de databank Erfgoedinzicht.be naar het Erfgoedregister. In het kader van het herbestemmingstraject van het religieus erfgoed van Moortsele werd de inventaris opnieuw onder de lopen genomen. Tijdens archiefonderzoek kwam nieuwe informatie naar boven, die werd toegevoegd aan de bestaande inventaris. De actualisatie van de inventaris van de kerk van Bottelare werd in 2022 afgerond. Daaropvolgend werd op 7/11 de actualisatie van de inventaris van Balegem opgestart. De inventarisatie van het religieus erfgoed van Zaffelare liep verder.

Adviesverlening KOGH

Naar aanleiding van een verplichte verhuis (naar een vermoedelijk kleiner lokaal) vroeg KOGH (Koninklijke Gemeenteharmonie Heusden) advies en begeleiding in het beheer van hun archief. Samen met CEMPER werd een plaatsbezoek gebracht, waarbij de noden samen met het bestuur in kaart gebracht werden. Erfgoed Viersprong & CEMPER formuleerden hierop een advies en mogelijk plan van aanpak.

Erfgoedzorgtraject messenmaker Antoine Van Loocke

Messenmaker Antoine Van Loocke contacteerde Erfgoed Viersprong met een vraag naar een erfgoedzorgtraject m.b.t. zijn werk en kennis. We startten hiertoe een breed erfgoedzorgtraject op dat doorloopt in 2023. Hierbinnen wordt toegewerkt naar een duurzame bestending van zijn archief, oeuvre en het borgen van zijn kennis/ambacht. Van Loocke zorgde in het verleden reeds voor een duurzame bewaring van delen van zijn archief en oeuvre. Acties in 2022 m.b.t. zijn archief & collectie: start inventarisatie met overzicht van locaties bestemd archief & collectie/oeuvrestukken; schenking van 5 representatieve 'patattenschellers' aan het MOT i.f.v. duurzame bewaring; gesprekken met het lokaal bestuur Oosterzele (waar Van Loocke woonachtig is) i.f.v. lokale verankering d.m.v. een kleine tentoonstelling in de bibliotheek met uitgeleend werk. (+ zie ook 1.5. Meester-leerlingbeurzen)

OD 1.3: Erfgoed Viersprong bepaalt, o.b.v. de reeds ontwikkelde expertise op Vlaams niveau, een specifieke strategie en aanpak voor de waardering en herbestemming van religieuze erfgoedcollecties en gemeentelijke musea. Ze biedt ondersteuning bij de toepassing ervan

Waardering van museale collecties: MAD en Gemudes

Erfgoed Viersprong bood advies en een klankbord voor de herbestemming van een deelcollectie van het MAD Melle.

Voor het Gemudes lichtte Erfgoed Viersprong de mogelijkheden van een waarderings- en herbestemmingstraject toe aan de cultuurdienst. Na afwerken van de inventarisatie zal hiermee gestart worden (2023).

Waardering religieus erfgoed

Waarderingstraject Sint-Amanduskerk Moortsele

Erfgoed Viersprong begeleidde, samen met PARCUM, het waarderings- en herbestemmingstraject verder van de Sint-Amanduskerk van Moortsele dat in 2021 startte. Het waarderings-team kwam 3 keer samen (op 31/01, 14/03 en 25/04). Op de agenda stond het overlopen van het laatste ensemble, verslag en analyse van het archiefonderzoek, de voorbereiding en evaluatie van het participatiemoment, de opmaak van het herbestemmingsplan.

Het participatiemoment, een belangrijk onderdeel van het waarderingsproces, vond plaats op 3/04 en lokte 119 bezoekers. De communicatie hierrond gebeurde i.s.m. de lokale pers, het gemeentebestuur en de kerkfabriek.

Het projectteam kwam nog één keer samen (op 16/05) om het ontwerp van het herbestemmingsplan goed te keuren en de werkzaamheden en resultaten van het waarderings-team te bespreken. In samenspraak met de IOED werd bekeken wat de mogelijkheden waren m.b.t. de cultuuroederen en het religieus erfgoed opgenomen in het beschermingsbesluit van 2013.

Na afloop ondersteunde Erfgoed Viersprong de leden van het kerkbestuur met de praktische uitvoering van de herbestemming van de religieuze objecten.

De begeleiding bij de herbestemming van het gebouw gebeurde door de IOED.

Toekomstige waarderingstrajecten

Om een tijdsinschatting te kunnen maken voor toekomstige waarderingstrajecten werd een brief naar de zes gemeenten gestuurd met de vraag of zij nood hebben aan ondersteuning.

Op vraag van het centraal kerkbestuur van Sint-Lievens-Houtem gaf Erfgoed Viersprong, samen met PARCUM, op 13/04 een presentatie over waardering in het algemeen en mogelijke ondersteuning bij de waardering van het religieus erfgoed van de kerken van Zonnegem en Letterhoutem.

In het najaar 2023 werd met de collega's binnen referentieregio Gent (cultuurregio Leie Schelde en Comeet) onderzocht of we voor de gemeenschappelijke aanpak en visie rond religieus erfgoed voor de hele referentieregio kunnen uitwerken, waaronder de aanpak van waarderingstrajecten. Dit wordt in 2023 verder onderzocht en uitgewerkt.

OD 1.4: Erfgoed Viersprong breidt haar expertise en ondersteuning m.b.t. behoud en beheer van collecties uit in lijn met de noden en uitdagingen van het cultureel-erfgoedveld in de regio. Hierdoor verbetert de zorg voor en de bewaaromstandigheden van het cultureel erfgoed in de regio.

Een teamlid van Erfgoed Viersprong is lid van de collegagroep Erfgoedzorg, een manier om de eigen expertise te vergroten en op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen binnen de andere erfgoedcellen.

Erfgoed Viersprong communiceerde en stimuleerde de groepsaankoop duurzaam verpakkingsmateriaal van de provincie Oost-Vlaanderen. Deelnemers konden een deel van hun aankoopbedrag laten terugbetalen door Erfgoed Viersprong (betaling met gemeentelijke middelen). Drie organisatie tekenden hierop in (Huys De Cocker – Gemeentelijk museum Destelbergen, DSMG). In het begeleidingstraject van het Gemudes ondersteunde en adviseerde Erfgoed Viersprong rond eerste basisstappen om de collectie beter te bewaren. Ook werd bij een plaatsbezoek aan de vaste collectie advies gegeven over de aanpak van de verhuis hiervan.

Erfgoed Viersprong begeleidde enkele adviesvragen rond conservatie, behoud en beheer (kerkfabriek St Stefanus: vragen beste temp en rel. vochtigheid, gemeente Merelbeke: advies rond geconserveerde middeleeuwse waterput, collectie Huis de Cocker: bewaaromstandigheden en toekomstperspectief)

OD 1.5: Erfgoed Viersprong zet in op het borgen van het immaterieel erfgoed in al zijn diversiteit in de regio, met de focus op bewustwording bij de erfgoedgemeenschappen en inwoners.

Integrale dienstverlening en ondersteuning

Immaterieel erfgoed, de diversiteit en borgen ervan, en de ondersteuning die Viersprong hierin biedt, werd in 2022 systematisch aan bod gebracht in de brede werking van Erfgoed Viersprong. Dit mondde uit in meerdere inventarisatie-, communicatie-, sensibiliserings- en algemene borgingsacties.

Inventarisatie

In functie van de verbreding van de blik op erfgoed wordt deze beleidsperiode werk gemaakt van een uitgebreide omgevingsanalyse van het potentieel immaterieel erfgoed in de regio. Dit bracht al heel wat eerder onder de radar gebleven tradities en ambachten naar boven. Ook in 2022 werd deze

inventaris geactualiseerd, met extra aandacht voor domein 3. De 'post-coronazomer' blies namelijk na twee jaar stilte veel leven in de lokale kermissen en andere tradities in de regio.

Communicatie & sensibilisering

- **Wat bezielt hen:** Binnen de reeks werden drie interviews gecommuniceerd: met Filip Michiels over de Groenbuikreus, imkers Prof. Em. Frans Jacobs & Maurice De Waele, en folkband Siger n.a.v. hun nieuwe CD geïnspireerd op het Land van Rode (met o.a. nummer over Houtem Jaarmarkt). Er werd een oproep geplaatst voor een nieuwe vrijwilliger-transcribeerder. Dit werd uiteindelijk opgenomen door een vaste vrijwilliger.
- **Erfgoedklasbakken:** extra aandacht voor immaterieel erfgoed binnen de oproep en ondersteuning naar erfgoedklasbakken (n.a.v. Erfgoeddagweek '22). Zo namen o.a. imkers, textiellabo en molenaars deel.
- **Diversiteit in communicatie:** algemene aandacht voor ICE in al zijn vormen binnen de communicatiekanalen (social media & nieuwsbrief) over activiteiten in de regio.
- **Ambrosiana:** augustus '23 gaat in Lochristi de 2^e editie door van Ambrosiana door, een lokaal bloemenfestival, geïnspireerd op de Begoniafestival (jaren'50-'80). Erfgoed Viersprong gaf en blijft advies geven m.b.t. het erfgoedaspect.

Transmissie

- **Religieus immaterieel erfgoed:**
  - Sint-Elooviering Merelbeke: De viering bleek in '22 bedreigd voor het voortbestaan. I.s.m. Erfgoed Viersprong werd vanuit enkele organisatoren een oproep geplaatst naar geïnteresseerden. Zo werd een start gemaakt van een potentieel borgingstraject.
  - Kapellen: navraag bij Parcum over hun project 'kapelletjes in Vlaanderen'. In de huidige fase bleek een samenwerking echter niet relevant. Project en resultaten staan op de radar i.f.v. potentiële toekomstige inzet op dit thema.
  - Reveil: deelname overleg met Reveil i.f.v. structurele samenwerking met erfgoedcellen.
- **Beurzen vakmanschap '22:** de oproep beurzen vakmanschap werd actief gecommuniceerd. Daarnaast werd dit jaar i.s.m. Cultuurregio Leie-Schelde een **infomoment** opgezet (in Melle). Op het infomoment werd de beurs toegelicht en deelden lokale ambachtsmensen die de beurs reeds ontvingen hun ervaring (cfr. 4.2)

De extra initiatieven leidden tot vijf aanvragen met een lokale link, waarvan drie weerhouden werden. Erfgoed Viersprong ondersteunde 4 van deze 5 aanvragen bij het uittekenen van hun traject en de opmaak van hun aanvraag. De toegekende trajecten worden opgevolgd in 2023:

- 'Recuperatie van afvalmaterialen met een doorstart naar hedendaags functioneel design in het ambacht van messenmaken', meester Antoine van Loocke (Oosterzele), leerlingen Ralph van Hoomissen en Valerie Slabbinck – als deel van het brede erfgoedzorgtraject (cfr. 1.2)
- 'Restauratiebeeldhouwer van architectuur, onroerend erfgoed en kunstpatrimonium' leerling Sébastien Vermeulen (Atelier Compaan, Merelbeke) en meester beeldhouwer Alexandre Callet (Atelier De Sculptures)
- Merelbeke – Gent)
- 'Azalea en rododendron veredeling' meester Johan Vanderhaegen en leerling Steven Engelen (Hortibreed) (Lochristi).

- **Reuzencultuur**
  - Reuzen Merelbeke: dit werd uiteindelijk niet weerhouden als thema om i.h.k.v. Erfgoeddag naartoe te werken. Het thema '22 leende zich daar niet toe.
  - Reuzen Lochristi: de vraag bereikte ons vanuit Lochristi voor het toewerken naar het label van 'reusvriendelijke gemeente'. Vanuit Erfgoed Viersprong werd binnen een overleg en schriftelijk advies en duiding meegegeven.
- **Houtem Jaarmarkt:** Erfgoed Viersprong bleef het lokaal bestuur ondersteunen bij het borgen van het erfgoed via adviesverlening, communicatie, deelname evaluatiemomenten etc.
- **Carnaval Merelbeke:** de geplande workshops in het Cultuurhuis Merelbeke m.b.t. het fotograferen van en storytelling over carnaval werden helaas geannuleerd wegens een te beperkt aantal inschrijvingen. Het zette een tijdelijk stop op verder ideeën hieromtrent.

Project: Circuserfgoed

Erfgoed Viersprong verkende in 2022 de mogelijkheden voor de uitrol van een publieksactiviteit/project m.b.t. circuserfgoed in de regio op maat van families met kinderen, en i.s.m. Familiepark Malter.

Na contacten bleek de eerdere wens van het Familiepark om voor hen iets op te zetten (cfr. beleidsplanning) niet meer te bestaan. Sarah Malter besliste tijdens de coronajaren namelijk om het circusaspect in het park los te laten en zich verder te ontwikkelen tot een dieren- en familiepark. Wel werd de openheid gelaten om hier vanuit Erfgoed Viersprong iets rond op te zetten. Gezien het lokaal potentieel binnen dit thema, werd beslist een regiobreed onderzoek te starten naar het lokaal circusverleden en -heden.

- **Inventarisatie/onderzoek:** gesprekken met lokale heemkundigen (Erfgoed Melle, Heemkunde Houtem, Erfgoed Melsen), met André De Poorter, Sarah Malter, Huis van Alijn, Circuscentrum; onderzoek via bestaande collecties en archief (Erfgoed Melle, Huis van Alijn, archief André De Poorter) en bronnen (André De Poorter, Huis van Alijn, Circuscentrum). Uit dit onderzoek bleek de regio over een rijk circusverleden- én heden te hebben. Dit zal in 2023 digitaal ontsloten worden.
- **Educatief pakket:** de mogelijkheden voor het uitwerken van een initiatief voor families en kinderen werd verkend (cfr. beleidsplan), maar aangezien Sarah Malter geen vragende partij meer bleek, werd deze piste na beraad losgelaten. Vanuit het vooronderzoek en de thematieken die daaruit naar voren kwamen, leek de schoolcontext namelijk een logischere plek voor een leerervaring m.b.t. dit onderwerp. Oetang Learning Designers werd onder de arm genomen voor de uitwerking hiervan. Er werd een planning & aanpak vastgelegd.
- **Regiobreed project?!** Naast het circusverleden onderzoeken en ontsluiten, willen we in dit project ook de link naar circus vandaag de dag leggen. Circus evolueerde doorheen de tijd en ontwikkelt zich nog steeds. Als traditie, als fenomeen, als culturele uiting. Vanuit dit idee toetsten we ons inhoudelijk onderzoek met de cultuurdiensten in de regio terug. Met de vraag of ze hierin mogelijkheden zagen voor een gezamenlijk initiatief, een regiobreed programma, waarin aandacht is voor zowel het (lokaal) circusverleden als -heden. Verschillende gemeentes sprongen op de kar. Najaar 2022 werden hiertoe de eerste initiatieven genomen. De initiatieven zullen uitmonden in een programma dat gelanceerd wordt n.a.v. Wereldcircusdag (15 april 2023). Op het programma o.a. circusvoorstellingen in CC's/GC's (Merelbeke, Oosterzele), tentoonstelling over Harry Malter/kinderanimatie op parkdagen/lezing André De Poorter

(Destelbergen), samenwerking met Heemkunde Houtem n.a.v. Houtem jaarmark (o.v. – Sint-Lievens-Houtem). Ook met Huis van Alijn (13/12) en Circuscentrum (28/11) werd overlegd. Ze beslisten binnen dit project voornamelijk hun expertise & collectie in te zetten, maar geen structurele partner te zijn.

Er werd een communicatiebureau onder de arm genomen voor de uitwerking van een projecthuisstijl.

- **Stagiair publieksgeschiedenis:** schooljaar '22-'23 loopt een masterstudent uit de opleiding Publieksgeschiedenis (UGent) 120 uren stage op dit project. De stagiair volgt algemeen mee het project op. Daarnaast is het takenpakket toegespitst op historisch onderzoek & de vertaling en ontsluiting naar een breed publiek (van de reeds verzamelde en door extra opzoekwerk verzamelde gegevens). De stagiair werkt mee aan eindproducten als een website (en andere communicatiedragers), educatief pakket, tentoonstelling.

OD 1.6: Cultureel erfgoedcollecties worden verder gedigitaliseerd en digitale collecties worden via databanken bewaard en ontsloten in lijn met de digitale visie van Erfgoed Viersprong en het Vlaams beleid.

Doorstart Erfgoedbank Land van Rode

De erfgoedbank Land van Rode is een digitale databank die cultureel erfgoed en 'zwerfgoed' digitaal toegankelijk maakt voor een breed publiek. Met de erfgoedbank maakt de erfgoedcel het mogelijk om erfgoed uit privécollecties te digitaliseren en te ontsluiten.

Via interactieve toepassingen zoals het opvragen van hoge resolutiebeelden en reacties plaatsen bij foto's wordt de bezoeker uitgenodigd eventueel ontbrekende informatie bij het beeldmateriaal aan te vullen.

In voorjaar 2022 kregen we opnieuw versterking van een stagiaire opleiding informatiebeheer en bibliotheekwetenschappen. Zij zorgde voor het toevoegen van een nieuwe collectie op de erfgoedbank.

In 2022 bezochten ongeveer 16.632 bezoekers de erfgoedbank (een daling van 5% t.o.v. 2021, waar de lockdown een duidelijke stijging op de bezoekerscijfers had), de gemiddelde bezoekduur bedroeg 1:40 minuten. De meerderheid van de bezoekers (79.3) vond de erfgoedbank via een zoekmachine (vnl. google); 12,4% surfte direct naar de erfgoedbank. Ongeveer 10% waren terugkerende bezoekers. Er werden in 2022 een 60-tal beelden in hoge resolutie aangevraagd.

Overdracht beelden erfgoedbank naar meemoo

In 2022 werden de laatste batches overgedragen naar meemoo. De volledige collectie van de erfgoedbank is nu gearchiveerd bij meemoo. De komende jaren zullen ook nieuwe collecties op vaste tijdstippen overgedragen worden.

Oost-Vlaamse afstemmingen erfgoedbanken

Binnen de Oost-Vlaamse erfgoedcellen werd in de beleidsplannen de wens uitgesproken om het potentieel van een gezamenlijke erfgoeddatabank te onderzoeken. Dit zou de hoge hostingkosten voor de individuele erfgoedcellen beperken én gebruiksvriendelijker zijn voor het publiek.

Na de eerste onderzoeksstappen in 2021, kwamen in 2022 de Oost-Vlaamse erfgoedcellen samen om de verschillende opties en visies te bespreken. Hierbij werd ter inspiratie ook een collega van erfgoedcel Stuifzand uitgenodigd om de gezamenlijke aanpak, doelstellingen en werking van het Kempens erfgoedportaal toe te lichten.

De noden en wensen binnen de Oost-Vlaamse collega's bleken redelijk uiteenlopend waardoor er nog geen concreet toekomstpad werd uitgetekend.

In juni 2022 werd een gezamenlijke conceptnota uitgewerkt, die elke Oost-Vlaamse erfgoedcel aan hun raad van bestuur voorlegde.

Erfgoedinzicht.be en Erfgoedregister

Zie ook O.D. 1.2

In 2022 werd het merendeel van de data gemigreerd van Erfgoedinzicht.be naar het Erfgoedregister.

Alle kerkbesturen van de Viersprongregio hebben nu een aangemaakte collectie in het

Erfgoedregister. Een deel van de bestaande wachtwoorden werd in februari 2022 gewijzigd.

De kerkbesturen actief in het Erfgoedregister werden hiervan door Erfgoed Viersprong op de hoogte gebracht. Erfgoed Viersprong begeleidde het hele jaar door kerkbesturen bij login en gebruik van het Erfgoedregister.

2. Zichtbaarheid, bekendheid en participatie

SD 2: Erfgoed Viersprong ondersteunt de erfgoedactoren in de regio en ontwikkelt eigen initiatieven met het oog op een grotere bekendheid en zichtbaarheid van het cultureel erfgoed in de regio, alsook een grotere en bredere participatie.

OD 2.1 Erfgoed Viersprong stimuleert aantrekkelijke eigentijdse presentaties van cultureel-erfgoedcollecties in de musea en op digitale platformen. Ze inspireert, ondersteunt en ontwikkelt verfrissende initiatieven om het cultureel erfgoed meer buiten de muren van de traditionele toonplekken of depots te brengen.

Erfgoeddag 2022

Erfgoeddag:

Op zondag 24 april 2022 vond Erfgoeddag plaats met als thema “Erfgoeddag maakt school”.

De erfgoedcel trad opnieuw op als regionale coördinator. Erfgoed Viersprong werkte samen met de lokale diensten bij het opzetten van meerdere activiteiten (o.a. Erfgoedspel Merelbeke, ‘Spelen, spelen op de koer’- Oosterzele)

Volgende activiteiten stonden op het programma:

- Lochristi: open weekend van het LoS + educatief pakket
- Melle: ‘Het depot van vervoering’ (Trainworld)
- Merelbeke:
  - Tentoonstelling ‘het kind van toen’, Lezing ‘De jeugd van toen’, film ‘straffe schoolverhalen & disciplineren’ (Cultuurhuis Merelbeke)
  - Lezing 'Vroeger was alles anders' (Werkgroep Melsen)
  - Tentoonstelling ‘Blijde herinnering’ (vzw Uitmuntend i.s.m. De Muntenaar)
- Oosterzele:
  - Koerspelen vroeger & nu (Bib Oosterzele i.s.m. Jeugdendienst)
  - Openstellen van klepmolen en Windekemolen met kinderrondleiding
- Sint-Lievens-Houtem: tentoonstelling “de geschiedenis van de scholen in groot Houtem” (Heemkunde Houtem)

Het programma werd gebundeld in een gedrukte brochure (2000 exemplaren) & verdeeld via de CC's/GC's, bibliotheken, deelnemende verenigingen. Het werd daarnaast via de pers, communicatiekanalen van Erfgoed Viersprong & gemeentelijke infomagazines gecommuniceerd. Erfgoed Viersprong ondersteunde de organisatoren van activiteiten bij de invoer ervan in de databank van Erfgoeddag en bij de communicatie.

Op Erfgoeddag gingen de medewerkers van Erfgoed Viersprong langs op alle activiteiten om de vinger aan de pols te houden. Alle organisatoren waren tevreden over de opkomst. In totaal waren er circa 1700 bezoekers voor de gehele regio

Erfgoedweek

Met Erfgoed Viersprong zetten we in 2022 sterk in op dit nieuw initiatief rond Erfgoeddag. We maakten heemkundigen, ambachtslui, lokale musea/depots warm om een aanbod uit te werken als klasbak of voor een VIP-bezoek. Door onze initiatieven konden we een mooi programma aanbieden voor de lokale scholen. Leerkrachten werden van het programma op de hoogte gebracht via o.a. een extra flyer die aan alle scholen bedeed werd.

Op [het programma](#) o.a. imkers, heemkundigen, molenaars, textielbewerkers ... Ze werkten een veelzijdig gratis aanbod uit. In de klas en in hun biotoop, gaande van een les tot workshop. Andere klassen trokken naar het treindepot in Melle of het Cultuurhuis in Merelbeke. Voor een rondleiding, spel, filmvoorstelling. In totaal namen meer dan 20 klassen uit de regio deel aan de Erfgoedweek. Erfgoed Viersprong ging bij verschillende activiteit van de Erfgoedweek langs en bundelde de ervaringen in een [reportage](#) op de website.

Erfgoeddag 2023

Op 15 december organiseerden we een 'beestige brainstorm' i.h.k.v editie '23 bij De Wilde Brouwers (Merelbeke). Na een rondleiding in de brouwerij, werd in groepen gebrainstormd over het nieuwe thema.

Toegankelijke presentatieformats en alternatieve toonplekken

Erfgoed Viersprong organiseerde een tweedelige vorming rond werken met de erfgoedapp met als doelpubliek zowel professionele erfgoed/cultuurambtenaren als erfgoedvrijwilligers (zie 4.2). Erfgoed Viersprong volgde ook de collegagroep rond erfgoedpodcasts.

Daarnaast speelde de erfgoedcel in op enkele lokale vragen rond presentatie en erfgoedparticipatie:

- Overleg met vzw Uitmuntend over toegankelijke en eigentijdse presentatiemogelijkheden van het lokale erfgoed bv. via Erfgoedapp maar ook analoge presentatiemanieren
- Viering van 75 jaar markt Scheldewindeke: publieksaanpak + erfgoedluik
- Deelname brainstorm rond feestjaar 1000 jaar Gontrode + overleg met gemeente Melle over het programma

OD 2.2: Erfgoed Viersprong actualiseert haar publieksgerichte communicatie en ondersteunt en stimuleert erfgoedactoren bij de optimalisering van hun eigen communicatie.

Publieksgerichte communicatie

De **website** www.erfgoedviersprong.be kende in 2022 een gebruikersaantal van 3103 bezoekers. De gemiddelde bezoekduur was 2:13 minuten. De website kende 27.9% terugkerende bezoekers. Al deze cijfers kenden een stijging t.o.v. 2021. Wat de doorverwijzing betreft: 4% van de bezoekers kwam via social media op de website terecht, 37.6% via zoekfuncties, 16.9% surfte meteen naar de site, 41.6% kwam er via een doorverwijzing. De cijfers geven een stijging van het bereik via zoekfunctie en doorverwijzing aan, maar een daling van rechtstreekse raadpleging en doorverwijzing via social media. Daar zal in 2023 extra aandacht voor zijn.

Binnen de website werden enkele actualisaties & optimalisaties doorgevoerd. Het [beleidsplan](#) werd hertaald naar een publieksgericht overzicht. De webinhoud over de [uitleendienst](#) werd herwerkt met oog op een laagdrempeliger en overzichtelijker overzicht. Er werd een handleiding voor de website opgemaakt voor intern gebruik.

De **nieuwsbrief** werd vanaf de editie van maart actueler en gebruiksvriendelijker: de look en feel werd gedeeltelijk aangepast, het werd mogelijk om bewegend beeld te integreren, de leesbaarheid op de smartphone werd geoptimaliseerd. In 2022 werden 13 nieuwsbrieven verstuurd. De nieuwsbrief heeft 1005 abonnees, een stijging ten opzichte van 2021. De nieuwsbrief wordt door 49% geopend. Binnen de nieuwsbrief werd ruimte gemaakt voor terugkerende rubrieken rond bepaalde thema's (vb. Wat bezielt hen?).

Zie ook OD 1.5

Sociale Media: Op Instagram en facebook worden regelmatig berichten gepost over events, de werking van Erfgoed Viersprong en 'een blik achter de schermen'.

OD. 2.3: Erfgoed Viersprong stimuleert en begeleidt erfgoedgemeenschappen om participatiever te werk te gaan en maakt inwoners warm voor een actieve participatie aan de cultureel-erfgoedwerking in de regio.

Ondersteuning van lokale cultureel-erfgoedprojecten

Sinds 2021 voorziet een nieuw subsidiereglement ondersteuning voor cultureel erfgoedprojecten (basissubsidie van 500 euro, tot 1500 euro bij het beantwoorden van extra criteria zoals innovatie, diversiteit in doelpubliek, samenwerking in andere domeinen en duurzaamheid). Aanvragers moeten op voorhand een afspraak maken met Erfgoed Viersprong om het project toe te lichten, hierbij krijgen ze ook advies rond participatie, inclusiviteit etc.

Een externe commissie beoordeelt de aanvragen en schrijft een advies aan de raad van bestuur.

In 2022 werden 4 dossiers ingediend en goedgekeurd: Folkgroep Siger (videoproductie voor nummers rond het Rodeland), Ferm Zaffelare (100 jaar Ferm Zaffelare), Heemkundige kring De Oost-Oudburg (tentoonstelling Scheldekronkels) en DSMG (viering 50 jaar DSMG).

Deze subsidies worden met de gemeentelijke bijdrage betaald.

In 2022 werden ook nog enkele subsidiedossiers uit 2020 uitgevoerd en uitbetaald (uitstel wegens corona). Een project uit 2020 (viering 900 jaar Balegem) gaf aan af te zien van verdere uitwerking en stortte het voorschot op de subsidie terug aan Erfgoed Viersprong.

Participatieve borgingstrajecten immaterieel erfgoed

Zie OD 1.5

Sensibiliseringsacties inzake participatie

De visie over de meerwaarde van participatie wordt standaard meegenomen en uitgedragen bij de ondersteuning van verenigingen, erfgoedgemeenschappen en lokale besturen bij hun erfgoedwerking. Enkele voorbeelden uit 2022: borgingstrajecten Houtem jaarmarkt, Sint-Elooisviering Merelbeke, Ambrosiana Lochristi. Daarnaast is participatie de kern bij eigen projecten, bv. invulling van het buurtproject (cfr. 3.1)

Erfgoededucatie

In 2022 werd n.a.v. de Erfgoedweek extra ingezet op educatie om zo ook de schoolgaande jeugd warm te maken voor erfgoed. Enerzijds werden erfgoedliefhebbers, -doeners, -werkers en -beheerders gestimuleerd om actief mee te werken als klasbak/VIP-locatie. Daarnaast werd extra communicatie naar leerkrachten/scholen gevoerd omtrent het programma. Deze initiatieven stonden niet ingepland, maar er werd wel ruimte voor voorzien. (cfr. 2.1)

OD 2.4: Participatie en inclusiviteit zijn belangrijke aandachtspunten in de werking van en bij de ondersteuning door Erfgoed Viersprong. Specifieke aandacht is er voor patiënten uit de geestelijke gezondheidszorg en gezinnen met kinderen.

Traject inburgering en integratie

In 2021 volgde Erfgoed Viersprong samen met de andere Oost-Vlaamse erfgoedcellen een traject bij het Agentschap Inburgering en Integratie om in de erfgoedcelwerking ook beter afstemming te vinden bij cultureel diverse groepen.

In 2022 volgde hierop nog een opvolgingsgesprek (15/2) tussen de erfgoedcel en AII. Ook volgde de een personeelslid van de erfgoedcel de studiedag 'Erfgoed zonder drempels' (9 juni) van Faro en AII.

Conclusie van het traject is dat de algemene blik van Erfgoed Viersprong een sterkere aandacht en gevoeligheid heeft voor divers en inclusief werken dan voorheen. Wel blijft het een *work in progress* waarbij de erfgoedcel nog zoekende is naar juiste partners en aanknopingspunten.

Erfgoed Viersprong stelde na afloop van het traject een checklist *inclusief organiseren* op en neemt de bevindingen van het traject zo veel mogelijk mee in de volgende projecten (bv. toekomstig wijkproject zal hier expliciet aandacht voor hebben).

Gezinnen met kinderen als doelgroep

- *Circusproject*: cfr. 1.5.
- *Erfgoeddag*: extra aandacht voor deze doelgroep bij de samenstelling van het programma. Zo was Erfgoed Viersprong een actieve partner bij de EGD-activiteit in Oosterzele: 'Spelen, spelen op de koer', een samenwerking tussen Jeugddienst en Bibliotheek Oosterzele, die participatie van gezinnen met kinderen tot doel had. Onderwerp van de activiteit was een wandelzoektocht, met stops op drie scholen waar koerspelen van vroeger en nu te spelen waren die met erfgoed informatie geduid werden.

Erfgoed & welzijn

Zie OD 2.5

Lancering *belevingskoffer* LoS

Op 7 november stelden Erfgoed Viersprong i.s.m. lokaal bestuur Lochristi en 'Los: Lochristi Sierteeltmuseum' in WZC Sint-Pieter de belevingskoffers voor aan pers en de bewoners van het woon-zorgcentrum. Twee oud-siertelers gingen aan de slag met de koffers én de bewoners van het WZC. o.b.v. de methodiek *objecthandling*, waarbij de focus ligt op de therapeutische waarde van objecten. De koffers bevatten objecten uit de collectie van het LoS en van oud-siertelers. Ze zijn inzetbaar als hulpmiddel in creatieve sessies met ouderen en uit te lenen bij de Cultuurdienst Lochristi en Erfgoed Viersprong.

Na de sessie vroegen we feedback aan de bewoners en de ergotherapeuten van het rusthuis. De inzichten, die we op basis van de evaluatie met alle betrokkenen verzamelden, namen we mee in de organisatie van een infosessie over het gebruik van de koffers en *object handling* in het algemeen. Die vond plaats op 17 november en werd georganiseerd i.s.m. Bart de Nil, expert erfgoed en welzijn in LDC Fazantenhof Lochristi,

Zie ook:

<https://www.hln.be/lochristi/belevingskoffers-over-sierteeltverleden-leveren-gespreksstof-voor-bewoners-wzc-sint-pieter~a9442220/>

<https://www.lochristinaar.com/nieuws/belevingskoffers-sierteelt-voorgesteld-wzc-sint-pieter>

Expo Doof Vlaanderen

Cultuurhuis Merelbeke, Erfgoedhuis Zusters van Liefde, Doof Vlaanderen en Erfgoed Merelbeke organiseren in het voorjaar 2023 de tentoonstelling 'Doven zien. Portretten van gebarentaligen'. Aan de hand van zestien portretten van gebarentaligen en voorwerpen die verwijzen naar de dovencultuur en de dovengeschiedenis wordt de gebarentaal onder de aandacht gebracht. De tentoonstelling wordt geopend in het voorjaar 2023.

Erfgoed Viersprong werd gecontacteerd door het cultuurhuis en Erfgoedhuis voor advies. Op 7/5 was er overleg met cultuurhuis Merelbeke over inhoudelijke, financiële en communicatieve ondersteuning van Erfgoed Viersprong.

OD 2.5: De expertise die Erfgoed Viersprong uitbouwde in de samenwerking tussen erfgoed en de sector van geestelijke gezondheidszorg wordt blijvend geactualiseerd en verdiept. Er wordt onderzocht of de methodiek van het pilootproject “Ingemaakt Erfgoed” toegepast kan worden in andere instellingen in de regio.

Belevingskoffers LOS

Zie OD 2.4

De methodiek van de *object handling* werd ingezet in een sessie met bewoners van een WZC op 7/11. De methodiek werd eveneens aangeleerd aan vrijwilligers tijdens de workshop op 17/11.

Lerend Netwerk Erfgoed & Welzijn

Samen met FARO werd onderzocht hoe we expertise rond erfgoed & welzijn kunnen delen en elkaar op de hoogte kunnen houden. Erfgoed Viersprong gaf aan het zeer zinvol te vinden om regelmatig ervaringen uit te wisselen met spelers die een werking uitbouwen rond erfgoed en welzijn. Zijn er bepaalde noden waar de erfgoed- als welzijnssector waar gezamenlijk op kunnen inspelen? Welke (gezamenlijke) mogelijkheden zien we in de toekomst rond erfgoed en zorg? Hiervoor werd het Lerend Netwerk Erfgoed en welzijn opgestart.

Ter voorbereiding van dit netwerk werd overlegd met FARO op 29 maart en 21 september. Erfgoed Viersprong werd door FARO geconsulteerd voor de samenstelling van een nummer van het FARO-tijdschrift dat volledig gewijd zal zijn aan erfgoed & welzijn (verschijnt september 2023).

Internationale Conferentie *Culture & Mental Health*

Op 24 en 25 November 2022 vond in het Museum Dr. Guislain de internationale conferentie *Culture & Mental Health* plaats. Doel van de conferentie: de kennis en het debat aanscherpen rond culturele activiteiten die het welzijn van mensen met een psychische of sociale kwetsbaarheid verbeteren. Erfgoed Viersprong nam deel aan de conferentie en kreeg de kans om ervaringen, praktijken en kennis uit te wisselen met mensen uit de publieke, academische, diensten- en vrijwilligerssector.

De inzichten werden meegenomen in het onderzoek naar een nieuw, duurzamer traject dat in 2023 start.

OD 2.6: Erfgoed Viersprong stimuleert en ondersteunt toeristische diensten en andere toeristische actoren om het toeristisch erfgoedpotentieel van de regio verder te ontwikkelen. Hierdoor vergroot de uitstraling van en belangstelling voor het cultureel erfgoed binnen én buiten de regio.

Toerisme Waasland, toeristische dienst Lochristi en Erfgoed Viersprong overlegde verschillende malen over de mogelijkheden om het sierteeltmuseum toeristisch verder uit te bouwen. Een studie van toerisme Waasland kenmerkte het museum als een site met toeristisch potentieel in aantrekkingskracht en erfgoedverhalen. Hiervoor zijn wel investeringen en een duidelijk plan nodig. Op korte termijn worden hier geen verder stappen in gezet.

De toeristische dienst van Oosterzele was partner bij de gesprekken rond lokale verankering en tentoonstelling van het werk van messenmaker Antoine van Loocke (zie ook 1.2 en 1.5)

3. Vernieuwende thematische erfgoedtrajecten

SD3: Erfgoed Viersprong initieert vernieuwende thematische erfgoedtrajecten. Hierbij gaat extra aandacht naar de ontwikkeling en toepassing van participatieve methodieken en het delen van de opgebouwde expertise.

OD 3.1: Cultureel erfgoed dat door inwoners als typerend wordt ervaren voor het leven in buurten, wijken en dorpen, wordt actief verkend. Inwoners, erfgoedactoren en Erfgoed Viersprong gaan met een brede blik aan de slag met dit erfgoed. Erfgoed Viersprong ontwikkelt, samen met diverse experts ter zake, methodieken voor het opzetten van dergelijke participatieve erfgoedtrajecten.

Ontwikkelen participatieve methodiek

In 2022 volgde de projectmedewerker in het kader van dit project drie relevante opleidingen: 'succesvol samenwerken', 'van ellebogenwerk naar samenwerking', 'verbindend communiceren' (cfr. 5.1.). Daarnaast neemt de projectmedewerker deel aan het COP-participatie waarin onder collega-erfgoedcellen geleerd en ervaring uitgewisseld wordt. (cfr. 4.6)

Doorstart project: zoektocht naar extra projectmiddelen.

Het project werd in 2021 uitgeschreven tot een projectaanvraag met doelstellingen, partners, aanpak en begroting. De projectaanvraag werd november '21 ingediend binnen het Bovenlokaal Cultuurdecreet, als een structurele samenwerking tussen Erfgoed Viersprong en Avansa Regio Gent. April '22 werd echter het nieuws vernomen dat de aanvraag helaas niet weerhouden werd. O.b.v. feedback van het departement en de commissie werd beslist een 2de poging te wagen. De aanvraag werd bijgestuurd o.b.v. de ontvangen feedback en ingediend op 15 mei. Ook de timing van project werd hierdoor met een half jaar verschoven naar 2023-2025.

Oktober '22 werd echter opnieuw vernomen dat de projectaanvraag niet werd weerhouden. November-december werden voor het project inhoudelijk en op vlak van partnerschappen pistes verkend & oplossingen gezocht. We konden landen op onderstaande aanpak.

- Inhoudelijk: er kwam een lichte bijsturing op inhoudelijk vlak. Het project zet nog steeds bij elk jaartraject in op erfgoed in al zijn diversiteit. Per jaar werd echter een extra focus toegevoegd. In 2023 vertrekt de keuze van de wijk vanuit een zekere aanwezigheid van onroerend erfgoed. 2024: zet vooral in op roerend erfgoed. 2025: vertrekt vanuit werken met/rond immaterieel erfgoed.
- Partnerschappen:
  - Avansa Regio Gent moest, wegens het gebrek aan extra personeelsmiddelen, afhaken als structurele partner voor de eerste 2 projectjaren. Even werd de piste verkend om in 2023 te werken rond de herbestemming van een kerk, met de toolbox 'Kerk in het midden', wat wel werkruimte zou creëren. Deze piste werd echter wegens de timing en gebrek aan vragen hierrond binnen de Vierspronggemeenten verlaten.
  - Avansa blijft wel betrokken als klankbord, zetten hun expertise blijvend mee in. Het begeleiden van workshops in de wijk behoorde eventueel nog tot de mogelijkheden, mits een vorm van vergoeding. Dat wordt verder bekeken.

In 2025 - als ingezet wordt op immaterieel erfgoed en participatie van groepen met een etnisch-divers culturele achtergrond – zal Avansa opnieuw in een structureel partnerschap meestappen.

- IOED Viersprong: door in 2023 onroerend erfgoed prominenter mee te nemen in dit project, werd een opening gecreëerd om binnen Erfgoed Viersprong erfgoedbreed samen te werken. Zonder uiteraard voorbij te gaan aan het cultureel erfgoed. Dat wordt eveneens meegenomen.
  - Werkplaats immaterieel erfgoed: benaderd i.h.k.v een samenwerking binnen het traject in 2025. Hier was interesse toe. Dit wordt in 2023 verder geconcretiseerd.
- Budgettaire: Gezien de beperkte projectmiddelen werd gezocht naar alternatieven. In 2023 zal een projectaanvraag ingediend worden bij de Provincie Oost-Vlaanderen voor de acties m.b.t. onroerend erfgoed. Voor 2024 en 2025 worden andere pistes verkend.

Project 2023: voorbereiding

- Oplijsting van potentiële wijken als locatie voor het eerste traject.
- Opmaak plan van aanpak 2023

OD 3.2: Via een participatief project verkent Erfgoed Viersprong het cultureel erfgoed in de regio in relatie tot de mobiliteitscultuur vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw tot op heden en in de toekomst, en plaatst het in de kijker.

Project 50 jaar E17

Voortraject

In voorjaar 2022 vonden Erfgoedcellen zuidwest, Viersprong en Cultuurregio Leie Schelde elkaar in de gemeenschappelijke thematiek van mobiliteitserfgoed: 50 jaar E17. Er werd een werkgroep samengesteld die meerdere keren samenkwam om samenwerkingen te bespreken met het idee om een subsidiedossier samen te stellen (projectsubsidie cultureel-erfgoedwerking op bovenlokaal niveau)

De erfgoedcellen brachten het thema in kaart en bepaalden thematische lijnen waarop ze willen focussen. De andere erfgoedcelregio's die de E17 doorkruist, werden gecontacteerd (Waasland, Vlaamse Ardennen, Gent, Antwerpen). Tijdens verkennende gesprekken werd het project gepitcht en werden mogelijkheden tot samenwerking besproken. Er waren eveneens contacten met de erfgoedcelregio's langs de historische E3 (Kempen). Met erfgoedcellen Noorderkempen en Voorkempen werden concrete afspraken gemaakt rond het delen van methodieken en resultaten. Het projectidee werd ook besproken met de cultureel-erfgoedorganisaties met een landelijke dienstverlenende rol: WIE, ETWIE, VAI. WIE en VAI werden als partner betrokken in het project. Op 15 september werd een subsidieaanvraag ingediend met als titel "E(xpo) 17. Sporen van 50 jaar snelweg en haar bewoners." Intussen kregen we begin 2023 bericht dat een subsidie is toegekend.

Inhoud van het project

- Snelwegexpeditie: een rijdend museum
  - o Creatie van een mobiel museum dat langs de E17 van de Franse grens doorheen de drie regio's zal rijden gedurende najaar 2023 tem autoloze zondag 2024.
  - o De geschiedenis van de E17 en deze van een veranderende mobiliteit in de kijker. Daarnaast willen we ook participatief nieuwe verhalen en collecties verzamelen.
  - o 10 thema's doorheen de projectduur zorgen voor afwisselende invalshoek

- o Mental mapping brengt E17 op vernieuwende manier in kaart
- o Het museum houdt halt op publieke plaatsen en activiteiten.
- o De koppeling tussen het E17 erfgoed en die hedendaagse blik (duurzame mobiliteit) is steeds van belang.
- Afrit 1: Toon me je wagen en zeg me wie je bent
  - o Bumperstickers, geluksbrengers, camion-interieurs, snelwegtradities, ...
  - o Een fotograaf/interviewer gaat op pad
  - o Fotografie & persoonlijke verhalen
  - o De identiteit van snelwegbewoners en hun gebruiken: een autoruit als expovitrine.
- Afrit 2: Snelweggebruikers aan het woord
  - o Podcastreeks
  - o Verhalen van vroeger koppelen aan nu.
- Afrit 3: Een snelweg voor de toekomst
  - o Samenwerking met scholen in de drie regio's
  - o Creatie van een denktankstation: erfgoed gebruiken als middel om te reflecteren over duurzame mobiliteit.
- Daarnaast zal iedere regio nog bijkomende lokale initiatieven lanceren of initiatieven van lokale partners ondersteunen. Dit wordt ook meegenomen in de communicatie.

Timing

2023-2024. Het publieksluik in Zuidwest (najaar 2023), Cultuurregio Leie Schelde (voorjaar 2024 t.e.m. mei), Erfgoed Viersprong (juni t.e.m. september autoloze zondag 2024)

Naast 50 jaar E17 zal in regio Viersprong mobiliteitserfgoed ook breder behandeld worden. Dit wordt in 2023 verfijnd en voorbereid.

4. Samenwerking en expertisedeling

SD 4: Structurele samenwerking en expertisedeling op diverse niveaus versterkt het regionale erfgoedveld en verbetert de zorg voor en omgang met het erfgoed in de regio.

OD 4.1: Op regionaal vlak bewaakt Erfgoed Viersprong een geïntegreerde erfgoedwerking waarbij de erfgoedcelwerking en de Intergemeentelijke Onroerende Erfgoeddienst (IOED) elkaar aanvullen en versterken.

In haar gehele werking streeft Erfgoed Viersprong naar een geïntegreerde erfgoedbenadering waarbij erfgoedcel Viersprong en IOED Viersprong mekaar versterken. Dit was bv. het geval bij het participatieve project rond wijkwerking. (Cfr. OD 3.1). Ook inzake religieus erfgoed was regelmatig overleg in het bijzonder voor het waarderings-en herbestemmingsproject van het religieus erfgoed en het gebouw van de kerk van Moortsele.

Gezamenlijk teamoverleg zorgt voor een geïntegreerde blik in de gehele werking.

OD 4.2: Erfgoed Viersprong ondersteunt het erfgoedveld in de regio door expertisedeling en versterking van het netwerk.

Reflectiegroep

In 2022 kwam de reflectiegroep tweemaal samen. In het voorjaar werd ruim de tijd genomen om bij te praten na een lange corona-afwezigheid en werd gebrainstormd over de toekomst: wat zijn de wensen, verwachtingen en twijfels van de leden.

Met de verzamelde info werd in het najaar een tweede bijeenkomst georganiseerd waarbij een aantal toekomstformules werden voorgesteld. Deze worden in 2023 uitgerold.

Netwerkmomenten

Netwerkmoment Steenbakkererfgoed (26/6)

Samen met Erfgoed Vlaamse Ardennen en Cultuurregio Leie Schelde organiseerden we een **netwerkmoment** rond **steenbakkererfgoed langs de Boven-Schelde**. Locatie was het Provinciaal Archeologisch Museum in Ename. Op het programma stond een stand van zaken m.b.t. de zorg voor dit erfgoed. Noden en opportuniteiten werden samen in kaart gebracht. Als afsluiter werd een bezoek gebracht aan de tentoonstellingsruimte Vande Moortel. Met een 20-tal deelnemers was dit netwerkmoment een succes en op vraag van de groep het begin van meer. Wordt vervolgd in 2023.

Brainstorm Erfgoeddag 2023: Op 15 december organiseerden we een ‘beestige brainstorm’ i.h.k.v. editie '23 bij De Wilde Brouwers (Merelbeke). (zie 2.1) Behalve inhoudelijke brainstorm was dit ook een netwerkmoment voor de aanwezige erfgoedactoren.

Binnen het CyRCuProject werd verschillende momenten overlegd met de cultuurdiensten (fysiek & online, in groep & één-op-één) i.f.v. een potentiële samenwerking binnen het project. Vier gemeenten stapten mee in het project. Met hen wordt ook in 2023 verder naar een cultuurbreed programma toegewerkt.

Expertisedeling en loketfunctie

Erfgoed Viersprong houdt zich beschikbaar om vragen te beantwoorden en expertise te delen. In 2022 ontvingen we circa 150 expertisevragen. Lokaal waren er regelmatig individuele overlegmomenten op vraag van erfgoedspelers.

Begeleidingstraject Erfgoed De Gonde

In het najaar van 2022 klopte erfgoedvereniging De Gonde (Melle) aan bij Erfgoed Viersprong m.b.t. hun toekomstige werking. Het bestuur had de wens geuit om te onderzoeken hoe de vereniging toekomstbestendiger kan gemaakt worden en een groter en jonger deel van de bevolking laten participeren. Een personeelslid van Erfgoed Viersprong overlegde een aantal keren met enkele initiatiefnemers over de vragen en opzet. Vervolgens contacteerden we Histories voor begeleiding bij dit traject. In een overleg met Histories werd de mogelijkheid bekeken van een begeleidings- en visietraject voor de vereniging, met extra focus op de vrijwilligerswerking. Dit traject start in 2023, met begeleiding van Histories en Erfgoed Viersprong.

Organisatie van vormingen, infomomenten en workshops

- 'Ik vraag het aan! Info- & netwerkmoment meester-leerlingbeurzen' (22/6)

In samenwerking met Cultuurregio Leie-Schelde zetten we een info- en netwerkmoment rond de meester-leerlingbeurzen bij Dwarsligger vzw (Melle). We grepen samen deze oproep aan om actiever in te kunnen zetten op de ondersteuning van kennis- en ambachten in de regio. De avond bestond uit een toelichting van het traject & reglement. Daarna werden Tips & tricks gedeeld in een gesprek met meester Marleen Bonami (Kuipersmuseum Nevele) & leerling Katrien Mestdagh (atelier Mestdagh). Beiden ontvingen de voorbije jaren een beurs. Het initiatief werd gesmaakt en kende 20 deelnemers. Het leidde in de regio tot extra aanvragen.

- Tweedelige introductie met de erfgoedapp

In 2022 zetten Erfgoed Viersprong & Dijk 92 samen een tweedelige introductie over de erfgoedapp op met als doelpubliek zowel professionele erfgoed/cultuurambtenaren als erfgoedvrijwilligers (Heemkundige kringen, lokaal museum etc.). Een eerste deel ging door in het voorjaar, deel 2 in het najaar.

- Deel 1 'Op stap met de Erfgoedapp' (16/6 – CC Stroming & 28/6 – Cultuurhuis Merelbeke): de mogelijkheden van de app voor een interactieve wandeling of fietstocht werden interactief verkend. De deelnemers leerden wat de erfgoedapp juist is en welke mogelijkheden er zijn om hun erfgoed in de kijker te zetten via gps-punten.

- Deel 2 'Beleef meer met de erfgoedapp' (22/11, Museum Zeels Erfgoed): de mogelijkheden van de app voor een digitale rondleiding in je bezoekerscentrum, museum, kerk ... werden verkend. De deelnemers leerden hoe ze bezoekers hun smartphone kunnen laten gebruiken als audioguide, wat augmented reality is en hoe ze hun erfgoed in de kijker kunnen zetten via beeldherkenning. De introductie ging door in het Museum Zeels Erfgoed, waar de app reeds ingezet wordt in de opstelling.

- Workshop Object-handling (17/11)

Op 17 november organiseerde Erfgoed Viersprong i.s.m. Bart De Nil, expert erfgoed en welzijn, en de gemeente Lochristi een workshop *object handling*, een methodiek waarbij de therapeutische waarde van objecten op de voorgrond staat. Aan de hand van (ongekende) objecten leerden de 6 deelnemers hoe ze zelf een sessie *object handling* kunnen begeleiden en inrichten.

Uitleendiensten

Uitleendienst cultureel-erfgoedcel

De cultureel-erfgoedcel stelt materiaal ter beschikking dat door erfgoedverenigingen of particulieren kosteloos geleend kan worden. Een volledig overzicht van het materiaal in de uitleendienst is te vinden op de website van de cultureel-erfgoedcel: <http://erfgoedcelviersprong.be/aan-de-slag/uitleendienst/>

Uitleenpunt voor de uitleendienst erfgoed van Faro

Erfgoed Viersprong was ook in 2022 uitleenpunt voor de uitleendienst van Faro. Er kwamen in 2022 zes aanvragen voor het uitlenen van materiaal binnen.

OD 4.3: Erfgoed Viersprong breidt haar netwerk uit naar andere beleids- en expertisedomeinen ter versterking en optimalisering van de werking.

Wijkproject

Er werd een structurele samenwerking opgestart met Avansa Regio Gent voor het driejarig wijkproject. Avansa Regio Gent zal binnen het project haar expertise rond participatief werken inzetten. Gezien het lagere beschikbaar projectbudget werd ook de samenwerking herbekeken voor 2023 en 2024 (Cfr. OD 3.1).

Diversiteit

Erfgoed Viersprong volgde de opvolgingsmomenten van All rond erfgoed en diversiteit (cfr. 2.4. Binnen de gemeenten blijven we op zoek naar partners hierin (bv. participatieambtenaren) ter versterking van een diversere erfgoedwerking. Ook binnen de Vierspronggemeenten is dit echter een aandachtspunt.

Regiovorming

In voorjaar 2021 kondigde de Vlaamse regering aan Vlaanderen te willen opdelen in verschillende referentieregio's die als kruitlijnen moeten dienen voor de verschillende intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Ook op Erfgoed Viersprong heeft dit een impact. Twee gemeenten (Oosterzele en Sint-Lievens-Houtem) werden ingedeeld bij referentieregio Vlaamse Ardennen, de overige vier gemeenten (Lochristi, Destelbergen, Melle en Merelbeke) bij referentieregio Gent. Aangrenzend aan Viersprong, werden ook Laarne en Wetteren ingedeeld bij referentieregio Gent (nu Dijk 92).

In april werd de toekomst van de samenwerking besproken met Oosterzele en Sint-Lievens-Houtem. Zowel Erfgoed Viersprong als Erfgoed Vlaamse Ardennen waren bij dit gesprek aanwezig. Ook met Dijk 92 werd een gesprek rond dit thema gehouden. Wetteren en Laarne werden echter nog niet gecontacteerd.

Doorbraakproject cultuur en erfgoed Referentieregio Gent

Binnen het kader van deze regiovorming is Erfgoed Viersprong, samen met Comeet, Leie Schelde en intercommunale Veneco partner in een **doorbraaktraject cultuur en erfgoed referentieregio Gent** onder begeleiding van VVSG. De coördinator van Erfgoed Viersprong is lid van de kerngroep en van de beleidsgroep in dit doorbraaktraject. De voorzitter is vertegenwoordigd in de beleidsgroep. De kerngroep komt min. 1 maal per maand samen, de beleidsgroep kwam 3 keer samen. Daarbij werd nog ad hoc overlegd over bepaalde thema's of met relevante partners (bv. stad Gent).

Voorstelling doorbraaktraject

Door de vele verschillende initiatieven op vlak van erfgoed en cultuur is het zowel voor lokale besturen als voor geïnteresseerde burgers niet altijd duidelijk waar en bij wie ze terecht kunnen. Daarom wil referentieregio Gent zorgen voor een betere afstemming en samenwerking op vlak van erfgoed en cultuur.

Binnen de referentieregio Gent opereren verschillende intergemeentelijke structuren, erfgoed- en cultuurorganisaties enz. Initiatieven zijn niet altijd maximaal op elkaar afgestemd, waardoor de regio kansen mist, zowel naar buiten toe (de toerist) als binnen de regio. Denk hierbij aan participatie van de bevolking en medewerking van belangrijke spelers, zoals de eigenaars van beschermde gebouwen, maatschappelijke ondernemers, cultuurverenigingen...

Referentieregio Gent ambieert een nog vlottere afstemming en samenwerking op niveau van de referentieregio, met aandacht voor de schaalgrootte van de subregio's. We willen actief exploreren waar voor erfgoed en cultuur kansen liggen in een nog bredere en meer doorgedreven afstemming en samenwerking met de cultuur- en erfgoedorganisaties (zowel professionele als vrijwillige actoren) uit de regio.

We zetten in op 2 resultaatsgebieden:

- **Explicitering van de visie en samenwerking:** Met dit doorbraakproject willen we de bestuurlijke opdelingen overstijgen. Dat moet leiden tot een grotere duidelijkheid over wie waarvoor terecht kan. We willen hierbij werken met een scenario-oefening om de meerwaarde van gedeelde visie en samenwerking duidelijk te maken bij verschillende, nog te nemen, toekomstige beslissingen (zoals bv. wijzigingen zowel bestuurlijk, als qua regelgeving en financiering, enz.).
- **Het bundelen van capaciteiten om project- en plekgericht te werken:** werken aan resultaten die zichtbaar zijn op het terrein. De sterktes van alle cultuur- en erfgoedpartners worden samengebracht in bepaalde projecten of op bepaalde plekken: de synthese van alle expertises komt zo samen in het project. Ook hiervoor willen we een pilootproject opstarten. De concrete invulling daarvan wordt tijdens het doorbraaktraject bepaald.

Referentieregio Gent streeft er specifiek naar om volgende zaken te realiseren gedurende hun doorbraaktraject:

- Een duurzame aanpassing in interbestuurlijke samenwerking in de regio;
- Een pilootproject en uitrol;
- Een adviesnota samenwerkingsprotocollen en subsidiemechanismen (op Vlaams, regionaal en lokaal niveau);
- De twee resultaatsgebieden inspireren en enthousiasmeren om nieuwe gezamenlijke regionale projecten uit te werken.

Onderzoeksrapport

Er werd een bestek uitgeschreven met als opdracht een **onderzoeksrapport** op te stellen waarin een toekomstvisie voor cultuur en erfgoed binnen de referentieregio Gent wordt uitgewerkt, zowel structureel als inhoudelijk. Een integrale benadering en de juiste schaalgrootte voor erfgoed (cultureel en onroerend erfgoed) en cultuur op niveau van de referentieregio, dan wel de subregio's,

waarbij expertise, middelen en bereik doelgericht kunnen ingezet en gedeeld worden, wordt vooropgesteld.

De opdracht werd gegund aan IDEA Consult. Alle relevante spelers werden uitgebreid bevestigd. Er werd ook een terugkoppeling voorzien naar geïnteresseerden uit de sector (erfgoedcellen en cultuurregio's, waaronder Faro en OP/TIL).

In najaar 2022 leverde IDEA een eindrapport af.

Binnen zowel de beleidsgroep als de kerngroep werd geen consensus gevonden over de aanbevelingen in het eindrapport van IDEA. Daarom werd een extra nota voorbereid waar de verschillende partijen zich wel in kunnen vinden. Hieraan werd verder gewerkt in de eerste maanden van 2023.

Publieksluit

Binnen het doorbraaktraject was een **publieksluit** voorzien: een zichtbaar project dat de meerwaarde van samenwerking voor de gehele regio aantoont. In eerste instantie werd een project rond erfgoed van *kapellen* voorgesteld waarbij zowel het onroerend erfgoed, immaterieel erfgoed en roerend erfgoed aan bod zouden komen, evenals de mogelijkheden voor kunst- en cultuurroutes. Een projectvoorstel werd voorgesteld voor PDPO-subsidies. Er werd echter niet voldoende cofinanciering gevonden om te kunnen indienen. Het idee van het kapellenproject werd daarom verlaten.

Als tweede piste werd een samenwerking rond de aanpak van *religieus erfgoed*. Bij de waardering- en herbestemmingstrajecten komen immers veel gedeelde uitdagingen naar voren. Ook merken we dat de lokale besturen vaak niet weten bij wie ze met welke vraag terecht kunnen. Een gezamenlijke aanpak in de gehele referentieregio zou hiervoor een verduidelijking en betere dienstverlening kunnen opleveren. Er werd aanzet tot nota gemaakt, in 2023 wordt hierop verder gewerkt.

OD 4.4: Erfgoed Viersprong houdt de lokale besturen nauw betrokken bij het cultureel erfgoed en de erfgoedwerking in de regio door structurele samenwerking. De werkingen worden op elkaar afgestemd.

Gemeentelijke ambtenaren

De gemeentelijke cultuurambtenaren zijn lid van de reflectiegroep en worden zo structureel betrokken bij de werking.

In het kader van het circusproject werden de cultuurambtenaren structureel betrokken bij de uitwerking van het project (zie 1.5)

Daarnaast waren verschillende ad hoc individuele overlegmomenten n.a.v. concrete vragen met alle gemeenten.

Met betrekking tot communicatie was er overleg en terugkoppeling met communicatie-ambtenaren van de verschillende gemeenten.

Gemeentebesturen

Alle gemeentebesturen werden aangeschreven met de vraag of Erfgoed Viersprong de werking (opnieuw) kon komen voorstellen. Lochristi ging hierop in, Erfgoed Viersprong kwam langs op de gemeenteraad van 29 augustus. In Merelbeke werd de afspraak verdaagd naar 2023. De andere gemeentebesturen gingen hier niet op in.

Raad van bestuur en dagelijks bestuur

De schepenen van cultuur en/of erfgoed en een lid van de oppositie per gemeente vormen de raad van bestuur. Deze kwam samen op 7 februari, 23 maart, 13 juni, 5 oktober en 12 december.

Tussendoor werd ook via mail contact gehouden.

Naast de structurele overlegmomenten waren ook hier verschillende ad hoc overlegmomenten met de betrokken schepenen.

De voorzitter en coördinator vormen samen het **dagelijks bestuur**. De voorzitter wordt op de hoogte gehouden van de dagelijkse werking, voornamelijk via mail en telefoon.

Bovenlokale cultuurwerking

Vanuit verschillende gemeenten kwam de vraag naar de mogelijkheid om in de toekomst een bovenlokale cultuurwerking uit te bouwen in regio Viersprong. Alle cultuurdiensten en schepenen werden hierrond gecontacteerd. Op hun vraag stemde Viersprong af met Op/Til omtrent de mogelijkheden. In voorjaar 2023 zal Op/Til een infosessie in de regio organiseren.

OD 4.5: Erfgoed Viersprong versterkt haar netwerk ook buiten de eigen regio en zet in op versterkte samenwerking en gedeelde expertise met de andere Oost-Vlaamse erfgoedcellen.

Oost-Vlaanderen

De Oost-Vlaamse erfgoedcellen kwamen vijfmaal samen in 2022: tweemaal rond het digitale luik: de gezamenlijke erfgoedbank + train de trainer Erfgoedapp (door erfgoedcel Vlaamse Ardennen).

Tweemaal OVEO-beleid op 5/5 en 30/8.

Op 25 oktober werd een OVEO-trefdag georganiseerd in Deinze voor alle Oost-Vlaamse erfgoedcelmedewerkers. Erfgoed Viersprong zorgde mee voor de voorbereiding en organisatie van deze dag.

Lokale vormingen werden met elkaar gedeeld.

Naburige regio's

De collega's van *Dijk 92* en Erfgoed Viersprong organiseerden samen de vorming rond werken met de erfgoedapp (zie 4.2).

Met *Erfgoedcel Leie Schelde* werd meermaals overlegd en gezocht naar raakpunten in onze werking en potentieel voor gezamenlijke projecten. Zo werd de infosessie rond beurzen vakmanschap (zie OD 1.5) gezamenlijk georganiseerd. Ook voor de aanvraag van het E17-project (zie 3.2) werd met intens samengewerkt met Leie Schelde en zuidwest. In juni kwamen alle personeelsleden samen voor een uitgebreid kennismaking en netwerkmoment.

Regiovorming/referentieregio Gent

Cfr. 4.3

OD 4.6: Er wordt structureel en projectmatig expertise uitgewisseld en samengewerkt met het Vlaams cultureel-erfgoedveld.

Overlegmomenten erfgoedcellen, georganiseerd door Faro

Erfgoed Viersprong nam deel aan het erfgoedcellenoverleg op 10 februari, 12 mei, 8 september en 10 november (verontschuldigd); aan de COP digi op 9 februari, 10 mei (verontschuldigd), 7 september en 8 november; aan de COP-participatie (14/6) en aan de COP erfgoedzorg (15/06 en 18/11).

Erfgoed Viersprong was eveneens lid van de infosessies en intervisies rond regiovorming en de verschillende overlegmomenten rond Erfgoeddag.

Overleg landelijke dienstverleners en thematische overlegmomenten.

Erfgoed Viersprong nam deel aan verschillende overleg- en sectormomenten rond immaterieel erfgoed (domein 4 (15/9) en 3-overleg (24/10), ICE-dag erfgoedcellen (8/12).

Algemene vergadering Archiefpunt

Een personeelslid van Erfgoed Viersprong zetelde ook 2022 in de Algemene Vergadering van Archiefpunt. De erfgoedcel zet haar expertise mee in op vlak van archiefwerking bij vrijwilligersorganisaties en digitale participatie.

Adviesverlening Archiefpunt

In 2022 werd vanuit de lokale context feedback verleend aan Archiefpunt binnen hun traject naar een nieuwe toolbox archiefzorg voor verenigingen. Erfgoed Viersprong verleende op geregelde tijdstippen feedback op structuur & inhoud, en participeerde aan de testing van de vernieuwde webomgeving.

Input beleidsplanning Vlaams niveau

Erfgoed Viersprong dacht, vanuit de methodische/thematische expertise, met verschillende landelijke dienstverleners mee na over noden en mogelijke actiepunten in het kader van hun beleidsplanningstrajecten: Archiefpunt (vanuit lid van de AV), CEMPER (16/11), HISTORIES (7/10, 20/10, 26/10).

Expertenpanel immaterieel erfgoed & lokale economie (9/11)

Erfgoed Viersprong deelde vanuit de ervaring op het lokaal niveau expertise binnen het expertenpanel immaterieel erfgoed & lokale economie. Een initiatief van FARO & Werkplaats immaterieel erfgoed.

5. Interne werking

SD 5: Duurzaamheid, kwaliteitszorg en kennisborging staan centraal in de interne werking van Erfgoed Viersprong. De werking is afgestemd op het heden en is klaar voor de toekomst.

OD 5.1: Erfgoed Viersprong besteedt extra aandacht aan kennisborging binnen de werking, en aan het ontwikkelen van methodieken en expertise die breed inzetbaar zijn. De competenties van de eigen medewerkers worden versterkt afhankelijk van de noden.

Vorming van het personeel

Om de competenties van de werknemers van de cultureel-erfgoedcel te vergroten, neemt het personeel deel aan vormingen en studiedagen die passen binnen het takenpakket en de opdrachten van elk personeelslid

Ellen Janssens:

- Succesvol samenwerken, Artevelde Hogeschool Gent (3/5, 17/5, 31/5)
- Van ellebogenwerk naar samenwerking, Artevelde Hogeschool Gent (7/6, 21/6)
- Verbindend communiceren, FARO (8/11 – 2^e opleidingsdag in 2023)

Ans Van de Cotte:

- Workshop creatieve concepten bedenken voor social media, EROV (26/1)

- Smartphonefotografie, EROV (9/2)
- Meer resultaat halen uit je facebookpagina, EROV (23/2)
- Duidelijke communicatie, Agentschap integratie en inburgering (28/4)

Helena Vanommeslaeghe:

- Opvolging leer- en coachingstraject All (15/02)
- Opleiding digitaliseren voor vrijwilligers (29-30/9)
- Opleiding tweede pensioenpijler OFP Prolocus

Projectfiches, draaiboeken en handleidingen

Bij aanvang van nieuwe projecten en trajecten wordt een “projectfiche” opgesteld waarin de doelen, methodieken, partners etc. worden opgesomd. Deze fiches worden tussentijds en na afloop van het project aangevuld met evaluatie en leerpunten, zodat ze een beknopte en deelbare neerslag van het project vormen. Zo werd in 2022 een projectfiche opgemaakt over de aanpak van Erfgoeddag.

Er werd een handleiding uitgeschreven over het werken met de website.

Stagiaire opleiding informatiebeheer en bibliotheekwetenschappen

In april – mei 2022 deed Anna Van Eldick, studente informatiebeheer en bibliotheekwetenschappen, 80 uur stage bij Erfgoed Viersprong. Ze draaide mee in de algemene werking, leerde met de erfgoedbank Land van Rode werken en voegde hierop nieuw materiaal toe.

Stagiaire Publieksgeschiedenis – master

Voor het circusproject werd een stagevacature binnen de opleiding Publieksgeschiedenis UGent uitgeschreven. Erfgoed Viersprong kreeg een stagiair toegewezen: Annelyn Heida. Annelyn startte haar stage op in november '22 – begin december (4 eerste stagendagen). Het zwaartepunt van haar stage zal in maart-april 2023 vallen.

OD 5.2: De cultureel-erfgoedcel en de IOED stemmen hun interne werking op elkaar af met het oog op efficiëntie- en effectiviteitswinsten, zo bijvoorbeeld op het vlak van communicatie, vrijwilligersbeleid en personeelsbeleid.

Gezamenlijke communicatiestrategie

Erfgoed Viersprong voert een gezamenlijke communicatie waarbij erfgoedcel en IOED aan bod komen. Er wordt over gewaakt dat er een evenwichtige verdeling is tussen beide deelwerkingen.

Teamoverleg

Het intern overleg is standaard voor alle personeelsleden van Erfgoed Viersprong. Zo blijft iedereen op de hoogte van elkaars werk en kan heel snel op mekaar ingespeeld worden.

OD 5.3: De interne werking wordt blijvend geoptimaliseerd. Er wordt tussentijds grondig geëvalueerd op zakelijk, inhoudelijk en financieel vlak en bijgestuurd waar nodig.

Cyclus van functionerings- en evaluatiegesprekken

In 2022 werd een evaluatiegesprek met Ellen Janssens afgenomen. Na een positieve evaluatie werd haar contract van bepaalde duur omgezet in een contract van onbepaalde duur.

Zakelijke en financiële controle

Erfgoed Viersprong hanteert vaste uitgeschreven procedures die de zakelijke en inhoudelijke werking regelen. Het financiële luik van de projectvereniging wordt door de boekhouder (meermaals per jaar) en revisor (eenmaal per jaar) gecontroleerd.

Verantwoording aan de raad van bestuur

De personeelsleden van Erfgoed Viersprong rapporteren over de zakelijke, financiële en inhoudelijke werking aan de raad van bestuur. Deze kwam in 2022 vijfmaal samen (cfr. OD 4.4). Het team neemt voltallig deel aan de raad van bestuur ter bevordering van een goede lokale samenwerking

Overleg met de reflectiegroep

Cfr. OD 4.2

Aanwerving administratief medewerker

In oktober werd een vacature gepubliceerd voor de aanwerving van een deeltijds administratief medewerker (40%) voor ondersteuning in financiële processen, personeelsadministratie en de erfgoedbank. (begroot met gemeentelijke bijdrage).

Op 21 en 22 november werden sollicitatiegesprekken en een computertest afgenomen. Mattias Parent kwam als beste uit de selectie. Hij startte in januari 2023.

OD 5.4: Duurzaamheid is een belangrijk begrip binnen de interne werking van de erfgoedcel met extra aandacht voor digitale en ecologische duurzaamheid.

Digitale duurzaamheid en digitale maturiteit

Erfgoed Viersprong startte het traject **digitale strategie voor erfgoedcellen** van meemoo. (sessies op 11/1, 8/2, 8/3 en 24/5). Dit traject werd niet voltooid door herdenking van het traject door meemoo en te weinig ruimte hiervoor binnen Erfgoed Viersprong.

De mailadressen van de personeelsleden werden overgeschakeld naar Microsoft exchange voor een betere veiligheid en duurzamere back-up.

Ecologische duurzaamheid

Bij catering op activiteiten wordt bewust gekozen voor lokale producten en ecologische aanpak (geen wegwerp, vooral vegetarisch aanbod).

Verschillende werknemers verplaatsen zich met de fiets voor dienstverplaatsingen.

Bij de bestelling van kantoomateriaal is aandacht voor ecologische duurzaamheid (bv. papier met FSC-logo)

OD 5.5: Een duurzaam personeelsbeleid zorgt dat het menselijk kapitaal van de projectvereniging optimaal tot zijn recht komt.

Structureel intern overleg

Het team van Erfgoed Viersprong houdt minimum tweewekelijks intern overleg, in geval van telewerk is dit wekelijks. Daarnaast wordt ook thematisch overlegd.

Teambuilding

Op 27 juni was er een teambuilding voor alle personeelsleden van Erfgoed Viersprong. Het team ging eerst samen ontbijten. Vervolgens trokken we in Gent met een bootje de Leie op. De weergoden waren ons niet goed gezind, maar de regen kon de teamspirit niet vergallen.

OD 5.6: De vrijwilligers van Erfgoed Viersprong voelen zich goed in de werking en worden op professionele wijze omkaderd.

Inzet en ondersteuning van vrijwilligers

Erfgoed Viersprong doet regelmatig beroep op de hulp van vrijwilligers, zo ook in 2022. Voor de start van elk project worden de vrijwilligers uitvoerig gebriefd. Ook tijdens het uitvoeren van de taken kunnen de vrijwilligers beroep doen op de (inhoudelijke en praktische) ondersteuning door de erfgoedcel.

Zo werden vrijwilligers ingezet voor de inventarisatie van het religieus erfgoed, de inventarisatie van het GEMUDES, de transcriptie van de interviews van het passiespel van Moortsele, voor de voorstelling en het inzetten van de belevingskoffers van het LoS in WZC.

Bedanking van de vrijwilligers

Erfgoed Viersprong organiseerde op 11/06 een **ontmoetingsdag** voor haar vrijwilligers: een dag waarop ze bedankt worden voor hun inzet voor het erfgoed en elkaar beter kunnen leren kennen. Dit jaar loodsten twee gidsen ons door de Gentse Rabotwijk. De voormiddag werd afgesloten met een lunch.

Tijdens de **week van de vrijwilliger** kregen de vrijwilligers een kaartje toegestuurd. De vrijwilligers religieus erfgoed werden **getrakteerd** op een etentje. Voor de vrijwilligers van het Gemudes wordt wekelijks koffie en koekjes voorzien. De gemeente Destelbergen zorgde voor taart als bedanking.

Geformuleerde aandachtspunten

1° Zet de expertise, aanwezig bij de lokale erfgoedactoren, mee in bij de uitvoering van het beleidsplan.

De lokale erfgoedactoren worden structureel betrokken bij de werking en het beleid van Erfgoed Viersprong via de reflectiegroep (cfr. 4.2 en 4.4).

Het waarderingstraject religieus erfgoed, Moortsele werd o.a. opgevolgd door lokale erfgoedactoren (lokaal kerkbestuur, werkgroep herbestemming Oosterzeelse kerken), Erfgoed Viersprong en externe professionele spelers (PARCUM).

Binnen het circusproject werd het project mee vorm gegeven door de lokale cultuurdiensten, eerst via gezamenlijke overleggen, nadien individueel per gemeente. (cfr. 1.5)

Daarnaast werd ook ad hoc overleg gepleegd.

2° Zet in op het betrekken van cultureel diverse erfgoedgemeenschappen bij de werking. Het is niet omdat deze gemeenschappen minder aanwezig zijn in het werkingsgebied dat hun noden en erfgoed niet meegenomen moeten worden in de werking.

Om cultureel diverse erfgoedgemeenschappen beter te betrekken in de werking van Erfgoed Viersprong, werd het traject met het All gevolgd (afronding in 2022, cfr. 2.4). Ook volgde een medewerker van Erfgoed Viersprong een opleiding "Duidelijke communicatie", bij het Agentschap integratie en inburgering.

Er werd een checklist inclusief werken uitgewerkt voor projecten.

Erfgoed Viersprong houdt in haar (participatieve) trajecten specifiek rekening met de participatie van cultureel diverse erfgoedgemeenschappen en probeert een brede en diverse blik in haar gehele werking te incorporeren. Bij het uitwerken van de projectaanvraag wijkwerking (cfr. 3.1) was bv. extra aandacht voor deze groep, net als in het E17 traject (participatie van internationale vrachtwagenchauffeurs, cfr. 3.2). Ook bij de voorbereidingen en brainstormen voor het circusproject en bijhorend educatief pakket werd de diversiteit en internationale mobiliteit in het circuswezen, met de koppeling naar hedendaagse diversiteit mee onderzocht.

Zakelijke werking

1. Bestuur

Zie ook OD 4.4

De raad van bestuur werd vijfmaal samengebracht in 2022, naast opvolging via mail.

Het dagelijks bestuur (cfr organogram) zorgde tussentijds voor opvolging.

2. Personeel

In 2022 telde de erfgoedcel 3 personeelsleden, samen goed voor 2.5 VTE:

Ans Van de Cotte: coördinator erfgoedcel (0,8 VTE)

Inhoudelijke taken: opvolging trajecten religieus erfgoed (inventarisatie, waardering), trajecten geestelijke gezondheidszorg, communicatie

Ondersteunend: vrijwilligerswerking en -beleid, zakelijke en administratieve ondersteuning (betalen van facturen, personeelsadministratie), opvolgen uitleendienst

Ellen Janssens: projectmedewerker participatie en ICE (1 VTE)

Inhoudelijke taken: trekker participatieve trajecten (bv wijktraject), ICE, ondersteuning bij diversiteitswerking, Erfgoedweek, expertise archieven

Ondersteunend: ondersteuning bij communicatie

Helena Vanommeslaeghe: coördinator Erfgoed Viersprong (0.7 VTE tewerkgesteld voor erfgoedcel; 0.1 VTE voor IOED.)

Inhoudelijke taken: opvolgen beleid, behoud en beheer museale collecties, opvolging erfgoedbank, ondersteuningsbeleid (projectsubsidies), visievorming diversiteit, Erfgoeddag, opvolgen regiovorming

Ondersteunend: zakelijk beheer, personeelsbeleid, afstemming erfgoedcel – IOED

3. Financiële en zakelijke werking

Bij aanvang van 2021 werd gezocht naar een grotere transparantie in de personeelskosten erfgoedcel en IOED. Hiertoe werd in samenspraak met het sociaal secretariaat een systeem met opgesplitste loonfiches opgemaakt: voor de coördinator Erfgoed Viersprong wordt de loonberekening apart gemaakt voor erfgoedcel (0.7 VTE) en IOED (0.1 VTE). Ook in 2022 werd met opgesplitste loonberekening gewerkt.

In 2022 werd nog een uitbetalingen gedaan van projectsubsidies die in 2020 toegekend waren (toen nog onder Vlaamse middelen), goed voor 600 euro. (niet in de verantwoordingstabel opgenomen, want al verrekend in het jaarverslag van 2020) Ook werd een toegekende projectsubsidie uit 2020 teruggestort (eerst uitgesteld door corona, daarna niet meer opnieuw opgepikt). (deze 1500 euro werd wel opgenomen in de verantwoordingstabel, omdat de uitgave in 2020 wel verrekend was.)

In 2022 bood Ethias geen verzekering tweede pensioenpijler meer aan. Erfgoed Viersprong volgde de het onderzoek van de VVSG en stapte – zoals heel wat lokale besturen en collega-erfgoedcellen – in het aanbod van OFP Prolocus. De hoogte van de pensioenpijler werd vastgelegd op 3%.

Organogram

